

SOLÓRZANO TELECHEA, Jesús, Á.; SOUSA MELO, Arnaldo (eds.). *Trabajar en la ciudad medieval europea*. Logroño: Instituto de Estudios Riojanos. 2018. Ciencias Históricas, 37. 486 pàgs. [17 x 24].

Qualsevol estudi sobre el treball a l'Edat Mitjana ha d'afrontar la dificultat de caracteritzar un concepte entès de forma molt diferent a la seva actual significació. L'auge de les ciutats a partir del segle XI va suposar un canvi de mentalitat, en substituir l'antiga concepció negativa del terme, associat a un càstig o una maledicció, a una activitat productiva que millora la qualitat de vida. Aquest canvi anirà acompanyat de l'aparició de noves divisions i especialitzacions del treball, del desenvolupament de les confraries laborals i de canvis en la composició i configuració de la ciutats.

El llibre aborda aquest tema amb una primera part dedicada a l'organització i la representació del treball. En primer lloc Arnaldo SOUSA MELO estudia l'organització i la regulació urbana dels oficis a Portugal. A continuació Germán NAVARRO ESPINACH analitza les institucions associades al món del treball a la Corona d'Aragó, concebudes de forma flexible segons criteris geogràfics, contextos històrics i àmbits de producció. Per la seva banda, Tomás PUÑAL FERNÁNDEZ centra la seva atenció en els oficis tèxtils i del cuir a les poblacions de les valls del Duero i el Tajo, amb una producció en franc desenvolupament però no exempta de contradiccions i conflictes. Gisela NAEGLÉ focalitza l'atenció en els artesans de les ciutats alemanyes, assenyalant aspectes com les seves condicions de vida i les regulacions laborals. Tanca aquest apartat Josué VILLA PRIETO, comparant els tractats italians i castellans dedicats als oficis urbans, prenent tots dos com a referència els tractats clàssics però incorporant també elements nous.

A la segona part del llibre les aportacions giren al voltant dels oficis, la seva remuneració i els llocs de treball a la ciutat medieval. José Damián GONZÁLEZ ARCE posa en relleu els llaços de les grans famílies de Burgos que operaven des del port de Bilbao i les seves relacions amb l'entorn laboral, gràcies als registres d'avaries del mateix port, entre finals del segle XV i començaments del XVI. Seguint amb importants ciutats costaneres, Laura MIQUEL MILIAN assenyalava l'evolució dels salaris públics a Barcelona, destacant l'impacte de la guerra civil catalana en la concepció pública d'aquest salari. Pol JUNYENT MOLINS apunta la complexitat de la construcció de la galera real d'Alfons el Magnànim el 1431. Per la seva banda, Arie Van STEENSEL ens ofereix un treball cartogràfic amb els registres fiscals de la ciutat holandesa de Leiden als segles XV i XVI, que ens permeten aproximar-nos a les activitats i la condició socioeconòmica dels seus veïns. Sense deixar els Països Baixos, Dirk J. de VRIES estudia les carnisseries, alienes a la regulació municipal i situades en les vies urbanes d'accés i sortida. María del CAMÍ DOLS estudia l'estructura, els serveis comunitaris i els ingressos del capítol catedralici de la Diòcesi de Mallorca al començament del segle

ÍNDICE HISTÓRICO ESPAÑOL

ISSN: 0537-3522

CEHI- Universitat de Barcelona (setembre 2018)

XV. L'apartat conclou amb el text d'Ezequiel BORGOGNONI, que rescata el treball nocturn a la ciutat hispànica, tradicionalment oblidat per la historiografia.

El següent apartat analitza els vincles entre el món laboral i la política. En primer lloc Eduard JUNCOSA ressenya la presència dels oficis en el sistema polític municipal a Catalunya. Albert REIXACH destaca l'accés dels menestrals als òrgans polítics locals en la Girona dels segles XIV i XV. Finalment, Bruno MARCONI analitza les accions col·lectives dels menestrals lisboetes per participar al govern local entre els segles XIII i XIV.

L'últim apartat del llibre, sobre les activitats econòmiques i laborals de les dones, inclou els capítols de María MARTÍNEZ sobre les activitats laborals de les dones murcianes entre els segles XIII i XV, compaginant el treball dins i fora de la llar i sent pagades com a mossos; de Nena VANDEWEERDT sobre el rol exercit per les dones en la confraria dels carnisers en la Lovaina dels segles XV i XVI; i, a manera de tancament, el d'Urszula SOWINA sobre les activitats econòmiques de les dones poloneses entre l'Edat Mitjana i l'Edat Moderna, destacant els diferents graus de llibertat econòmica en relació amb els diversos furs.

IHE
(Secretaria de la Revista)

Traducción de la reseña anterior:

Cualquier estudio sobre el trabajo en la Edad Media debe afrontar la dificultad de caracterizar un concepto entendido de forma muy diferente a su actual significación. El auge de las ciudades a partir del siglo XI supuso un cambio de mentalidad, al sustituir la antigua concepción negativa del término, asociado a un castigo o una maldición, a una actividad productiva que mejora la calidad de vida. Este cambio irá acompañado de la aparición de nuevas divisiones y especializaciones del trabajo, del desarrollo de las cofradías laborales y de cambios en la composición y configuración de las ciudades.

El libro aborda este tema con una primera parte dedicada a la organización y representación del trabajo. En primer lugar Arnaldo SOUSA MELO estudia la organización y la regulación urbana de los oficios en Portugal. A continuación Germán NAVARRO ESPINACH analiza las instituciones asociadas al mundo del trabajo en la Corona de Aragón, concebidas de forma flexible según criterios geográficos, contextos históricos y ámbitos de producción. Por su parte Tomás PUÑAL FERNÁNDEZ centra su atención en los oficios textiles y del cuero en las poblaciones de los valles del Duero y el Tajo, con una producción en franco desarrollo pero no exenta de contradicciones y

conflictos. Gisela NAEGLÉ focaliza la atención en los artesanos de las ciudades alemanas, señalando aspectos como sus condiciones de vida y las regulaciones laborales. Cierra este apartado Josué VILLA PRIETO comparando los tratados italianos y castellanos dedicados a los oficios urbanos, tomando ambos como referencia los tratados clásicos pero incorporando también elementos novedosos.

En la segunda parte del libro las aportaciones giran alrededor de los oficios, su remuneración y los lugares de trabajo en la ciudad medieval. José Damián GONZÁLEZ ARCE pone de relieve los lazos de las grandes familias burgalesas que operaban desde el puerto de Bilbao y sus relaciones con el entorno laboral, gracias a los registros de averías del mismo puerto, entre finales del siglo XV y comienzos del XVI. Siguiendo con importantes ciudades costeras, Laura MIQUEL MILIAN señala la evolución de los salarios públicos en Barcelona, destacando el impacto de la guerra civil catalana en la concepción pública de dicho salario. Por su parte Arie Van STEENSEL nos ofrece un trabajo cartográfico con los registros fiscales de la ciudad holandesa de Leiden en los siglos XV y XVI, que nos permiten aproximarnos a las actividades y la condición socio-económica de sus vecinos. Sin dejar los Países Bajos, Dirk J. de VRIES estudia las carnicerías, ajenas a la regulación municipal y situadas en las vías urbanas de acceso y salida. María del CAMÍ DOLS estudia la estructura, los servicios comunitarios y los ingresos del capítulo catedralicio de la Diócesis de Mallorca a comienzos del siglo XV. El apartado concluye con el capítulo de Ezequiel BORGOGNONI, que rescata el trabajo nocturno en la ciudad hispánica, tradicionalmente olvidado por la historiografía.

El siguiente apartado analiza los vínculos entre el mundo laboral y la política. En primer lugar Eduard JUNCOSA reseña la presencia de los oficios en el sistema político municipal en Cataluña. Albert REIXACH destaca el acceso de los menestrales a los órganos políticos locales en la Girona de los siglos XIV y XV. Finalmente, Bruno MARCONI analiza las acciones colectivas de los menestrales lisboetas para participar en el gobierno local entre los siglos XIII y XIV.

El último apartado del libro, sobre las actividades económicas y laborales de las mujeres, incluye los capítulos de María MARTÍNEZ sobre las actividades laborales de las mujeres murcianas entre los siglos XIII y XV, compaginando el trabajo dentro y fuera del hogar y siendo pagadas como mozos; de Nena VANDEWEERDT sobre el rol ejercido por las mujeres en la cofradía de los carniceros en la Lovaina de los siglos XV y XVI; y, a modo de cierre, el de Urszula SOWINA sobre las actividades económicas de las mujeres polacas entre la Edad Media y la Edad Moderna, destacando los diferentes grados de libertad económica en relación con los distintos fueros.

IHE

(Secretaría de la Revista)